

1846-01-06

AFSENDER MODTAGER

J.Th. Adolph Victor Freund, Georg Christian Freund, Olympia
Lundbye Freund, Svend Grundtvig, Frederik Krebs, P.C. Skovgaard

FAKTA

Dokumenttype:
Brev

Generel kommentar:
Brevet er et fælles brev, som formentlig har gået på omgang i vennekredsen. Modtagerne er valgt ud fra de personer, som Lundbye takker i brevet. Lundbye har nævnt brevene i sin dagbog 11. dec. 1845.

Trykt udgave:

Bjarne Jørnæs (red.): Johan Thomas Lundbye. Rejsedagbøger 1845-1846, Statens Museum for Kunst 1976, s. 163-164

Afsendersted:
Rom

Omtalte personer:

Adolph Victor Freund
Georg Christian Freund
Olympia Freund
Lorenz Frølich
J. A. Jerichau
Elisabeth Jerichau Baumann
Frederik Krebs
Thorald Læssøe
P.C. Skovgaard

Arkivplacering:
Mappe 34 nr. 33

DOKUMENTINDHOLD

Fællesbrev til venner og bekendte i Danmark. Lundbye takker for til sendte breve, tegninger m.m. og fortæller om, at han længes hjem og hvem han omgås med i Rom. Derudover fortælles der, om Lundbyes skitser, som er blevet sendt i forvejen. Skitserne beder han P.C. Skovgaard om at sælge.

TRANSSKRIFTION

Rom 6 Januar 1846

Kjære Venner! Vel veed jeg, at Sven¹ vil rynke Næse ved atter at modtage et Brev, som ikke bliver udelukkende hans, men om det skulde faae mere øieblikkeligt Værd, da kunne vi maaske lade ham blive Archivar; thi det er altid lidt besværligt at skrive til mange forskjellige, og især nu, da jeg fryser saa urimeligt paa Fingrene, hvad hjælper en Scaldino, hvad hjælper Bevidstheden om: at man er i det glødende Italien, naar det Reelle er: at her er hunde-koldt. Men lad mig ikke spille Papir. Jeg har saamange Ting at takke Jer for, Jeres Breve², hvorved jeg maa bemærke; at det var et sandt Vovestykke af Sven³ at copiere Lorenz³'s sørgelig – humoristiske Epistel - af Skovgaard at sende mig min lille Dværg tilbage - af Lorenz at sende Protrait af den anarchiske Urtepotte - og af Jomfru Blicher at sende mig et Juletræ fra Danmark, der dog var mig kjærere, end de to prægtige Laurbær-Jule-træer, jeg her saae. Endvidere; Tusind Tak til Krebs⁴ for hans Stambogsblad og til Skovgaard for hans 8 Portraitter og landskabelige Udkast - Tak til lille Lympa, Wik og Chr. Freund⁵ for deres Breve – har jeg nu glemt nogen af de mange Velgjerninger? - - - Snart løber Tiden saa langt hen, at vi ikke mere skulle behøve disse besværlige Meddelsesmaader, og I skulle gjense mig sund og frisk og forfrisket – Gud velsigne Svenns Moder, fordi hun imellem venligt mindes mig, men nu [Overstreget: skal] |maa| ingen Bekymring knytte sig til Tanken om mig; jeg er saa glad og lykkelig ved Tanken om Hjemkomsten til Efteraaret, om jeg faaer Stipendiet, og tidligere, om jeg skal laane Penge, thi hjem vil jeg nu, og I skulde see, hvor Billeder skulde falde fra mine Fingre – nu veed jeg, at jeg elsker Danmark, og de maa nu stille det for mig i det jammerligste Lys, det bliver dog for mig den yndigste Plet paa Jorden. Men I skulle ogsaa som Sven¹ siger, blade i mine Skizzebøger, og I skulle finde: at mens Sindet var sygt af Hjemvee i Førstningen, saa et Brev fra Danmark aftvang mig Strømme af Taarer, som om jeg var et lille Barn, var det dog aabent allerede dengang for al den Deilighed, som her omgiver mig, og blev det mere siden, saa jeg nu ikke henlever nogen Dag uden rige Glæder, er vel tilmode og finder Hjemveen forvandlet til en rolig

fast Beslutning: at vende hjem. Og jeg skal fortælle Jer saa meget og saa levende, at det skal være næsten som I havde været her, thi Italien er nu ogsaa seet med Jeres Øine, og den Beskrivelse vilde I kunne bedst forstaae. Ja, jeg er glad, thi det er som om der faldt Skjæl fra mine Øine, det begynder at dages, og jeg aner en bedre Forstand paa de Ting, der have Værd for mig. Jeg skal fortælle om de deilige Mennesker her, som kun ere til at see paa, om den vidunderlige Campagne, om de vidunderlige gamle Florentinere, der, uden al Sentimentalitet, næsten kunde bringe een Taarene i Øinene, og saa ville vi atter læse de gamle Islændere, og glæde os endnu langt høiere, thi det er Kjød af vort Kjød og Blod af vort Blod; naar jeg ret vil have det godt, da siger jeg høit den gamle islandske Vise med det buldrende Omkvæd for de tause, forundrede, daarlige italienske Vægge. – Dette maa være nok for at vise: at jeg har det godt, men den arme Lorenz! Selv midt i Bedrøvelsen over den kummerlige Tilstand, han i Grunden befinder sig i, maatte jeg dog glæde mig ved det Humoristiske i Beskrivelsen, han har sjældne Gaver, som maaskee aldrig kommer til Udvikling eller Danmark tilgode, men kunde Danmark ikke taale Sammenligningen, nu saa var det jo bedre, at han tidligt valgte et andet Sted, havde han valgt Rom eller Paris. Det vil være mig et stort Skaar i min Glæde: at jeg [~~Overstreget:if~~] ikke forefinder ham i Arbeide med at fremstille Malkepiger og Høstfolk - hvem veed han var maaskee dog kommet til Valkyrier og Einherier. - Skovgaard vil nok høre til min Familie, fra hvem jeg ikke har hørt i lang Tid, saa jeg næsten maa befrygte, at et Brev er gaaet tabt; min velsignede Moder pleier ikke at lade mig saalænge vente; meddeel min Broder Carl, hvad Du kan, og beed dem erindre, at mere end eet Brev træffer mig ikke her; jeg vil ikke gjerne skrive nu for at ikke vore Breve skulle krydse hinanden, men saasnart jeg har faaet, da svarer jeg, og opgiver ny Adresse. Lad Moder⁶ vide, at jeg er rigtig glad ved Tanken om: at jeg efter al Rimelighed feirer min Fødselsdag hos hende, og er Du atter i Sommer paa den Kant, da glem ikke at besøge hende, jeg har af hendes Breve seet, hvor glad hun var ved at see Dig og Lorenz sidst.

●2●

Jeg har ogsaa her i Rom smaae Venner; jeg spiser for det meste med Clausens og Raffenberg's⁷ og leger da med den lille Betty, saa jeg tit maa tysse paa hende - og den lille Augusta Poulsen, der i Førstningen slet ikke kunde forstaae, hvad jeg sagde hende: at jeg ikke kunde tale, men svarede: perché? siete grande! er trods denne Mangel blevet min intime Veninde. Men at see dette 4 aars Barn fortælle og dertil gesticulere, det er

noget aldeles henrivende. Ogsaa Holm har 3 nydelige Børn, men der kommer jeg sjældent. Hver Søndag var jeg hos Fru Poulsen⁸, men disse rare Aftener ville vist nok lide et Afbræk, siden Ussing⁹ er reist til Athen og Jerichau¹⁰ er blevet forlovet; thi uagtet jeg nogenlunde er kommet ind i Sprogets simpleste, almindeligste Ting, saa kan jeg dog ingenlunde endnu føre en Samtale, og da Læssøe, som var den 4de stadige Gjæst, er paa italiensk aldeles [Overstreget:umælende] [maalløs] saa var det for meget forlangt, at hun skulde holde ud hver Søndag med to Umælende. Sidst var jeg der alene, og har det altid godt der, hvor den venlige Kone med Thorvaldsens Ansigt er udtømmelig i smaae nationale, gastriske Overraskelser. Folkene, jeg bor hos ere meget venlige og gode imod mig, og naar blot den snaksomme Signora Augustina ikke forstod mig allerede, naar jeg gjør Mine til at aabne Munden, da skulde det være mig en betydelig Øvelse i Sproget at passiare med denne min ægte romerske, ramskoppede Opvarterske. Jeg griber de forskjelligste Ting som Stof til Samtale, for dog at lære at yttre mig om andet end Strømper og Lommetørklæder, og saaledes viiste jeg hende Skovgaards 8 eller 7 Portraitter, og det morede mig at høre hendes Kritik, hvorlunde een var aandfuld, en anden god, men ikke meget aandfuld, en tredie smuk osv. Jeg skal ikke vove at gjøre Jer jaloux paa hverandre, kjære Venner, men snarere tro, at Skovgaard¹¹ ikke altid var ganske heldig i Opfatningen, for hendes Bemærkninger vare ikke saa taabelige. Dog gjorde de mig Billederne ikke et Gran ringere. Det fortjener at bemærkes: at den smukke Rosa, der bragte mig Blomster og Malerklude, samt hendes Moder, Jonna Clementine, der solgte mig Druer, seer jeg nu saa at sige aldrig, saa lidt som de borghesiske Duer - det var Syner, der vare venlige og rare for mig paa en Tid, hvor jeg ikke gav en Bajoe for min hele min Omgang, nu er her mange Mennesker, jeg holder af, saa søger jeg aldrig Passegiataen, jeg vilde dog gjerne engang igjen see de to Duer, nu vilde jeg vist finde dem gruelig stygge, ihvorvel Synet af dem glædede mig saameget dengang. - Og Svensn, jeg skal gjensee som "academisk Borgermand" – Ja, tag den Examen, lad ikke saadan en lumpen Ting nogensinde kunne træde hæmmende op. Det er underligt: jeg begyndte tidligt at indsee, at mine Drømme vaer for store til at kunne realiseres, tidligt begyndte jeg at skjære bort tilhøre og venstre, for at kunde forsvare desbedre Resten; jeg skar meget bort, men Resten blev altid Livet værdt, mon jeg endnu drømmer for vildt; naar jeg troer: at vi, hvis Udvikling falder i den Periode, da mægtige Røster omsider havde vakt den slumrende Nationalfølelse, saa vore Barndoms og UngdomsDrømme altid havde en nordisk Dragt og

vor første Kjærlighed omfattede Norden, ligefra de sneeklædte Jøkler indtil den lille Skovstjerne mellem Bøgeløvet - at vi hver i sit Fag, skulde kunne gjøre Lidt til Forherligelsen af vor gamle Moder? Og dog, hvad Kunsten angaar, da er dette endnu en fremmed Tale, man maa tie med, vell! jeg tier, men har hemmelig glædet mig, da jeg hørte at Hekla skal have talt høit. - Og nu lev vell! Kjære Venner! glem ikke at bringe Hilsen til hvem, der venligt mindes mig, til Jeres Forældre og Sydskende, til alle de Smaa! ogsaa til Firkløveret og Fredagsmænd og Quinder¹², og til den Kreds, jeg maa mindes hver Løverdags Formiddag.

Jeres hengivne Johan Thomas Lundbye.-

¹³

Jeg har tegnet over 30 Costumetegninger efter Naturen og mangfoldige Træk af Folkelivet. Naar mine Oxer ankomme, da tag vel imod dem, og Du, Skovgaard! vil nok for min Skyld engang være Studepranger, sælge dem, samt gjemme Pengene, som mulig kunde komme ud deraf.

Jeg veed ikke, om det er altfor sangninske Forhaabninger at vente: 300 Daler for dem, men jeg veed: at jeg ogsaa sælger dem for 300 Skilling, jeg skal jo bruge Penge, naar jeg kommer! Bring Thomsen |en| [Overstreget:?] venlig Hilsen fra mig!

Hils Schønheyders¹⁴ og Bruuns¹⁵.

---

¹ Svend Hersleb Grundtvig (1824-1883). Søn af N.F.S. Grundtvig (1783-1872).

² Disse breve er omtalt i Lundbyes dagbog d. 11. dec. 1845.

Trykt udgave:

Bjarne Jørnæs (red.): Johan Thomas Lundbye. Rejsedagbøger 1845-1846, Statens Museum for Kunst 1976, s. 163-164

³ Malerennen Lorenz Frølich (1820-1908).

⁴ Læge Frederik Krebs (1814-1881).

⁵ Billedhuggeren Hermann Ernst Freund's børn Olympia Freund (1838-1869) - kaldet Lympa og Adolph Victor Freund (1836-1881), samt deres fætter billedhugger Christian Freund (1821-1900).

⁶ Lundbys mor Cathrine Lundbye (1792-1863) - født Bonnevie.

⁷ Etatsråd Michael Kiaer Raffenberg (1802-1881) og hans hustru Sophie Frederikke Raffenberg, f. Hagerup (1806-1889).

⁸ Elisa Sophia Charlotta Paulsen (1813-1870), datter af Bertel Thorvaldsen.

⁹ Filolog og arkæolog Johan Louis Ussing (1820-1905). Han rejste jævnfør Lundbyes dagbog den 27 december 1845 imod Grækenland.

<http://lundbye.ktdk.dk/n/Srq25B7s>

Trykt udgave:

Bjarne Jørnæs (red.): Johan Thomas Lundbye. Rejsedagbøger 1845-1846, Statens Museum for Kunst 1976, s. 165-167

¹⁰ Billedhugger Jens Adolf Jerichau (1816-1883) forlovede sig med Elisabeth Baumann 2. juledag 1845.

¹¹ Malervennen P.C. Skovgaard (1817-1875).

¹² Formentligt en henvisning til "Fredagsfolkene"/"Fredagsselskabet", som var en kreds af kunstnere og kunstinteresserede som mødtes regelmæssigt om fredagen hos N. L. Høyen (1798-1870). I begyndelsen bestod kredsen af vennerne: Høyen og billedhuggeren H. E. Freund, men efter dennes død udvidedes kredsen til at omfatte M. G. Bindsbøll, H.V. Bissen, C. Købke, W. Marstrand, J. Sonne, J. Roed, Constantin Hansen, G. Hilker, Lundbye, P. C. Skovgaard, L. Frølich m. fl. N. L. Faaborg i "Johan Thomas Lundbye u Rom og Firenze" i Fund og Forskning, Bind 17 (1970)
<https://tidsskrift.dk/fundogforskning/article/view/41077/46747>

¹³ Maler J. Th. Lundbye (1818-1848).

¹⁴ Rentekammerdirektør, gehejmeråd Johan Franciscus Gottlieb Schönheyder (1773-1850) og Engelke Marie Schönheyder, f. Smith (ca. 1770-1847).

¹⁵ Schönheyders datter og svigersøn, Reinholdine Vilhelmine Christine Bruun, f. Schönheyder (1804-1883) og højesteretsassessor, etatsråd Peter Daniel Bruun (1796-1864).

